

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Євтифієвої Ірини Ігорівни «Інтегральна підготовка тенісистів 10–12 років з використанням технологій візуалізації техніко-тактичних дій», подану до спеціалізованої вченої ради ДФ 64.053.008 Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук з фізичного виховання і спорту) за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт.

Актуальність обраної теми дисертації. Сучасний спорт вищих досягнень з кожним роком, з кожним олімпійським циклом висуває до атлетів усе більш жорсткі вимоги. До основних тенденцій, які стосуються всіх спортивних ігор, належить підвищення складності техніко-тактичних дій, що вимагає посилення ефективності тренувального процесу гравців на всіх етапах багаторічного спортивного вдосконалення. Тобто успішність підготовки спортсменів у сучасних умовах залежить від ефективності методів організації, управління і контролю. Також важливим є раціональне застосування сучасних технологій у тренувальному процесі й урахування індивідуальних, вікових та морфофункціональних особливостей організму гравців.

Уесь багаторічний процес підготовки юного тенісиста являє собою настільки багатопланову і багатофакторну систему, що локальними заходами підвищити її ефективність практично неможливо. Для цього необхідна цілісна концепція, що ґрунтується на системному підході, який містить широке коло різноманітних педагогічних впливів, діагностику спортивних здібностей, адекватне використання засобів, методів і форм навчально-педагогічного процесу тощо. Тому актуальність виховання, розвитку й вдосконалення юного спортсмена обумовлена необхідністю мати інформацію про збереження або збільшення в екстремальних умовах змагання високого

рівня працездатності, ефективності техніко-тактичних дій, а також прогнозувати стійкість гравця у змагальній боротьбі й розробляти методи ефективності та стійкості його діяльності.

Відтак особливої значущості у тенісі набуває ефективність тренувального процесу на початкових етапах підготовки. У цей час юні тенісисти повинні достатньо добре засвоїти техніку різноманітних спеціально підготовчих вправ. Такий підхід в результаті сформує у них здатність до швидкого засвоєння і постійного вдосконалення техніки гри в теніс, яка відповідає їхнім функціональним особливостям. Це забезпечить спортсмену вміння варіювати основні параметри технічної майстерності залежно від умов конкретних змагань, функціонального стану на різних стадіях змагальної діяльності. З огляду на це дисертаційну роботу Євтифієвої І. І. «Інтегральна підготовка тенісистів 10–12 років з використанням технологій візуалізації техніко-тактичних дій» слід визнати актуальну і своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження проведено згідно з:

- науково-дослідною роботою, яка фінансиється за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2017–2018 рр., «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, медико-біологічних і педагогічних технологій для реалізації індивідуального фізичного, інтелектуального і духовного потенціалу та формування здорового способу життя» (№ держреєстрації – 0117U000650);
- науково-дослідною роботою, що фінансиється за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2019–2020 рр., «Теоретико-методичні основи застосування технологій інтегральної спрямованості для самовдосконалення, гармонійного фізичного, інтелектуального і духовного розвитку та формування здорового способу життя людей різних вікових і соціальних груп, у тому числі – спортсменів і людей з особливими потребами» (№ держреєстрації – 0119U100616);

• науково-дослідною роботою, яка фінансиється за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2019–2020 pp., «Теоретико-методичні основи розробки технологій для відновлення опорно-рухового апарату і функціонального стану і профілактики травматизму представників різних вікових груп у фізичній культурі і спорті» (№ держреєстрації – 0119U100634).

Наукова новизна. Дисертаційна робота є новою у світлі виявлення основних показників техніко-тактичної майстерності тенісистів 10–12 років, визначені загальної та індивідуальної факторної структури підготовленості юних атлетів. У роботі показано шляхи індивідуалізації тренувального процесу на цьому етапі багаторічного спортивного вдосконалення. Крім того авторка сформулювала основні положення інтегральної підготовки юних тенісистів з акцентом на техніко-тактичну підготовку в поєднанні з розвитком психофізіологічних функцій та покращенням функціональних можливостей. Водночас розроблено та обґрунтовано програму інтегральної підготовки юних тенісистів 10–12 років в річному тренувальному циклі із застосуванням технологій візуалізації техніко-тактичних дій. Також авторка розробила авторський відеопосібник, який передбачає засвоєння тактичних схем із поєднанням усіх видів підготовки юних спортсменів.

Отже, подана Іриною Ігорівною робота відповідає сучасним методологічним вимогам до фундаментальних наукових досліджень, у тому числі – до наукових досліджень у спорті. Розроблені авторкою рекомендації визначають новизну, достовірність, науковість роботи. З огляду на це можна дійти висновку, що наукова новизна роботи І. І. Євтифієвої не викликає сумнівів, охоплює найбільш проблемні аспекти сучасної спортивної науки й містить низку положень, які є новими для методологічних, теоретичних та експериментальних положень теорії і методики юнацького спорту.

Практична значущість роботи полягає в упровадженні в практику програми інтегральної підготовки юних тенісистів 10–12 років із

застосуванням технологій візуалізації техніко-тактичних дій; упровадженні в тренувальний процес юних тенісистів авторських засобів візуалізації техніко-тактичних дій на основі розроблених тактичних схем. Матеріали дисертації можуть бути корисними тренерам дитячо-юнацьких спортивних шкіл, клубів, викладачам фізичного виховання закладів вищої освіти.

Дисертаційна робота відповідає паспорту спеціальністю 017 – фізична культура і спорт, і розв’язує важливу проблему сучасної теорії та методики юнацького спорту – підвищення ефективності процесу навчання техніко-тактичних дій юних тенісистів 10–12 років шляхом розроблення програми інтегральної підготовки із застосуванням технологій візуалізації техніко-тактичних дій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, достатньо обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті й завданням роботи. Ступінь достовірності отриманих результатів забезпечується тривалістю й кількістю експериментальних досліджень, використанням у роботі сучасних методів, що відповідають вимогам наукової метрології, застосуванням адекватного завданням комплексу діагностичної апаратури.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів меті та завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу.

У дослідженні для визначення структури інтегральної підготовленості та перевірки ефективності експериментальної програми взяли участь 24 тенісисти віком 10–12 років. Для вивчення бачення тренерами умов уdosконалення технічної й тактичної підготовленості тенісистів 10–12 років було проведено анкетне опитування.

Також ефективно застосований широкий діапазон теоретичних і педагогічних методів дослідження. Відповідно до мети й завдань дослідження в роботі використані комп’ютеризовані психофізіологічні

методи дослідження, методи математичної статистики із застосуванням сучасних комп'ютерних програм. Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, розроблених у дисертації.

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку літературних джерел (242 найменування, з них 147 – зарубіжних авторів), додатків (3), містить 30 таблиць і 59 рисунків. Загальний обсяг дисертаційної роботи – 234 сторінках

У вступі обґрунтовано актуальність роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, представлено методологію досліджень, рівень наукової новизни й практичну значимість роботи, відображені особистий внесок автора, наведено дані про апробацію роботи та впровадження отриманих результатів у практику.

У першому розділі роботи «Стан проблеми техніко-тактичної підготовки тенісистів 10–12 років у сучасній літературі» показано морфофункциональні особливості розвитку юних спортсменів; розглянуто сенситивні періоди розвитку рухових здібностей дітей і підлітків; обґрунтовано специфіку змагальних і тренувальних навантажень тенісистів; доведено високу значущість техніко-тактичної підготовки в структурі інтегральної підготовки юних тенісистів.

Авторка на підставі аналізу даних літератури доходить висновку, що принципово важливим моментом стратегії підготовки на початкових етапах багаторічного спортивного вдосконалення є знаходження оптимального співвідношення між технічною і фізичною підготовкою. Технічне вдосконалення повинно бути максимально різноманітним і відповідати рівням розвитку різних рухових здібностей. Інтегральна підготовка юних тенісистів повинна передбачати органічне поєднання засобів розвитку фізичних якостей і якісної техніки виконання ігрових прийомів. Вік 10–12 років, який передує пубертатному періоду, є одним із ключових у

становленні високоефективної техніки рухів. Поряд із засвоєнням великої кількості спеціально-підготовчих вправ, значної уваги у цьому віці доцільно приділяти розвитку різноманітних форм прояву бистроти, координаційних здібностей і гнучкості. Технічна і координаційна підготовка в умовах, що постійно змінюються є відчутним стимулом для розширення рухової пам'яті й розвитку пристосувальних реакцій, пов'язаних із проявом ефективних рухових дій у різноманітних рухових ситуаціях.

З огляду на вищевикладене особливого значення набуває розроблення технологій, які дозволяють оптимізувати тренувальний процес, підвищувати його ефективність без збільшення обсягу та інтенсивності навантажень. Однією з таких технологій є візуалізація техніко-тактичних дій. Якісне сприйняття техніко-тактичних елементів дозволяє поліпшити процес навчання техніко-тактичних дій, підвищити ефективність розуміння стратегії і тактики.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» надано відомості про методи, контингент учасників експерименту, етапи розв'язку завдань.

У третьому розділі «Техніко-тактична майстерність юних тенісистів у загальній та індивідуальній структурі інтегральної підготовленості» визначено рівень, загальну та індивідуальну структури інтегральної підготовленості юних тенісистів 10–12 років. За допомогою факторного аналізу, проведеного за допомогою методу головних компонент, в структурі інтегральної підготовленості юних тенісистів було виділено 6 основних факторів. Далі було виявлено індивідуальну факторну структуру підготовленості юних тенісистів, для чого були визначені відсоткові значення вираженості кожного фактора в окремого спортсмена. У всіх юних спортсменів спостерігається різна вираженість різних факторів, що свідчить про наявність істотних індивідуальних відмінностей. На основі кластерного аналізу були сформовані групи юних тенісистів. Кожній із груп розроблялися програми тренувань згідно з особливостями їхньої

індивідуальної структури підготовленості. Проаналізовано дані анкетування фахівців стосовно проблеми техніко-тактичної підготовки юних тенісистів.

Четвертий розділ «Характеристика та експериментальна перевірка програми інтегральної підготовки тенісистів 10–12 років з використанням технології візуалізації техніко-тактичних дій» характеризує основні положення інтегральної підготовки юних тенісистів. Розроблено й обґрунтовано програму інтегральної підготовки юних тенісистів 10–12 років у річному тренувальному циклі із застосуванням технології візуалізації техніко-тактичних дій. Надано розроблений авторський відеопосібник, який передбачає засвоєння авторських тактичних схем з поєднанням усіх видів підготовки юних спортсменів. Відеопосібник містить авторські мультиплікаційні розроблення для наочної динамічної ілюстрації тактичних дій тенісистів. Обґрунтовано технологію застосування різnorівневих мішеней та спеціальної стінки з мішенями в різних вправах, що застосовуються в тренувальному процесі тенісистів 10–12 років. Тренувальний процес формувався з урахуванням індивідуальних можливостей спортсменів, застосуванням тенісної стінки і мішеней та із застосуванням методів візуалізації у вигляді відеопосібника з анімаційними ілюстраціями техніко-тактичної підготовки тенісистів. Показано ефективність застосування розробленої програми інтегральної підготовки юних тенісистів 10–12 років з використанням технології візуалізації техніко-тактичних дій з точки зору позитивного впливу на рівень фізичної, техніко-тактичної підготовленості та показників змагальної діяльності.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» авторка узагальнює результати дослідження, аналізує повноту розв'язання його завдань. Порівнявши результати власних досліджень з даними інших авторів, дисерантка науково обґруntовує індивідуальне бачення питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Зіставлення отриманих результатів з існуючими в науковій літературі дозволяє визначити дані, що підтверджують

і доповнюють сучасні знання з досліджуваного напрямку, визначити факти, які встановлено вперше, що дає можливість обґрунтувати наукову новизну дисертації.

У висновках дисертації викладено основні підсумки роботи, кількісні та якісні характеристики отриманих результатів з обґрунтуванням їх достовірності.

Повнота викладу матеріалів дисертації в роботах, які опубліковані автором. Основні положення дисертаційної роботи викладено у десяти публікаціях, серед них: 3 статті у фахових виданнях України; 1 публікація в науковому періодичному виданні іншої держави, яке включено до міжнародної наукометричної бази Scopus; 1 – у науковому періодичному виданні іншої держави; 5 праць аprobacійного характеру.

Наприкінці роботи наведено практичні рекомендації, а також додатки, список використаних літературних джерел.

У цілому, щодо змісту дисертаційної роботи слід відзначити її чітку, логічну побудову, яка повністю відображає шляхи досягнення сформульованої автором мети і виконання поставлених завдань.

Автореферат відповідає тексту дисертації, а основні положення та наукові обґрунтування приведені дослівно.

Зауваження щодо змісту дисертації та автореферату. Разом із позитивними сторонами дисертаційної роботи слід відзначити певні недоліки та дискусійні питання:

1. У першому розділі авторка детально висвітлює морфофункціональні особливості організму юних тенісистів 10–12 років. Достатньо описані сенситивні періоди розвитку рухових здібностей дітей і підлітків. Проте, на нашу думку, слід було приділити більше уваги висвітленню особливостей розвитку психічних процесів юних атлетів зазначеного вікового періоду. Адже навчання рухових дій – це активний процес залучення в роботу мисленнєво-мовних функцій і пам'яті та впливу на них, на морально-вольові якості, емоції, мотиви.

2. У дисертації потрібно було визначити коефіцієнт конкордації, який характеризує узгодженість думок експертів з тих чи інших питань.

3. У четвертому розділі дисертантка представила тренувальні засоби, які сприяють покращенню техніко-тактичної підготовленості й комплексному розвитку психофізіологічних функцій. Водночас доцільно було б передбачити спеціальні вправи, які головним чином впливають на окремий компонент психофізіологічних функцій (сенсомоторний, пропріорецептивний, перцептивно-інтелектуальний). І в такий спосіб, разом із комплексним розвитком, вибірково впливати на окремі з них.

4. На ст. 141 дисертації авторка представляє трициклову модель періодизації річної підготовки. Однак, на нашу думку, її застосування у тренувальному процесі юних тенісистів 10–12 років не є коректним, оскільки це може призвести до форсування підготовки, порушення закономірностей процесу становлення вищої спортивної майстерності. Адже мета змагань на цьому етапі – не досягнення високих результатів, а формування звички й бажання змагатися.

Однак, варто зазначити, вищеподані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи й не знижують наукову і практичну значущість отриманих результатів.

Висновок

Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну, практичне значення, можна констатувати, що дисертаційна робота Євтифієвої Ірини Ігорівни «Інтегральна підготовка тенісистів 10–12 років з використанням технологій візуалізації техніко-тактичних дій», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук з фізичного виховання та спорту) за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт, є самостійною й завершеною науково-дослідницькою працею, що відповідає вимогам пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 24. 07. 2013 № 567, та наказу Міністерства освіти і науки України № 65-597 від 03.03.2017 р., а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук з фізичного виховання і спорту) за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт.

Кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент кафедри фізичного виховання
та спорту Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу

R. I. Бойчук

